

Előfizetési feltételek
helyben házzhoz hord
va vagy vidékre postán
küldve

Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyitlér sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda

kiadóhivatal:
Nagyenyedi Könyv-
nyomda és Papíráru-
gyár Részvénytársaság
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Városi tisztviselők kongresszusa.

Mármaros-Sziget városának tisztviselői kara felhívást intéz a rendezett tanácsú városok tiszt karához, hogy — országos értekezletre gyűlvén — beszéljék meg azon törvényjavaslat részleteit, melyet a belügyminisztériumban a városok adminisztrációjáról készítettek.

Ennek a mozgalomnak mindenesetre megvan a maga jogosultsága. Az alkotandó törvény érdeke is megkívánja, hogy minél többen szóljanak hozzá azok közül, kik a teoriát gyakorlati tapasztalatokkal is támogathatják. Ők ismerik legjobban a mostani szervezet hiányait; ők fognak legbecesebb anyagot szolgáltatni a törvényhozás vitájához, akik az új törvényt is hivatva lesznek végrehajtani.

A napi sajtó sem foglalkozhatott, az aktuális politika izgalmai miatt, ezen törvényjavaslattal oly mértékben, amint annak a fontossága megkívánja. Ez is bőséges alkalmat nyerhet az összeülő értekezlet eszméseréből, hogy a vélemények egybeállítása és az argumentumok próbája után tisztára szűrődjék az, ami legjobbnak ígérkezik s így az elfogadása legajánlatosabb.

Lehetséges, sőt valószínű, hogy az értekezlet eszméjének felvetésére talán a javaslatnak csak a fizetésre vagy a nyugdíjra vonatkozó rendelkezései nyújtottak alkalmat. Ennek a két tényezőnek a fontosságát is eléggé tudjuk méltányolni. A közigazgatási tisztviselők is hivatalnokok, kik állásuknak egy egész ember erejét és munkásságát szentelik; tehát abból maguknak és családjuknak biztos és állásukhoz illő megélhetést és nyugodalmat kívánnak akarnak szerezni. S ilyen gondoskodásra ugyancsak szükség is van; mert imé azt olvassuk a felhívásban, hogy a rendezett tanácsú városok tisztviselőinek közel 90%-a ma még semmiféle nyugdíjban nem részesül.

De mégis meg vagyunk arról győződve, hogy — bármi adott is alkalmat az országos értekezlet eszméjének felvetésére — a városi tisztviselők ezen törvényjavaslat intézkedéseinek bírálatában a főszempontnak azt a nagy nemzeti feladatot tekintik, amelynek a törvényjavaslat szolgálni akar: az egész közigazgatás államosítását.

A magyar állam belső konszolidációja sürögösen követeli, hogy bár nagy áldozatokkal, talán sok önmegtartózással is,

az egész közigazgatást állami feladattá tegyék. Decentralizált közigazgatás csak oly államban mutatkozik sikeresnek, hol mindefféle pareziális érdekek nem működnek az egység rovására.

Mivel tudjuk, hogy a városok tisztviselői velünk együtt átértik és átérzik ezen vezéreszméket; s mivel hazafiaságukról fel sem szabad tételezni, hogy ne ezen eszmék hatása alatt mondjanak bírálatot az előttük fekvő s őket legközelebből érdeklő törvényjavaslat intézkedései fölött: azért azt a mozgalmat, melytől az alkotandó törvényre nézve csak hasznosat várhatunk, melegen üdvözöljük s ohajtjuk, hogy hozzá városaink tisztviselői minél nagyobb számban csatlakozzanak.

Előkészületek a katolikus autonómiai kongresszusra.

1869. évi október hó 25-én Ő Felsége által jóvá lett hagyva azon szabályzat, mely a katolikus egyház autonómiaját szervező gyűlés tagjainak választási módját foglalja magában. Azonban csak mostani kormányunknak sikerült az akadályokat oly módon elhárítani, hogy a választások csakugyan megtörténhessenek s a kongresszus hozzáfoghasson nagy feladatai munkálatához: az önkormányzat szervezetének elkészítésé-

TÁRCZA.

Megnyitó beszéd.

Az alsófehérmegyeyi orvos-gyógyszerészi egyletnek Abrudbányán 1897. július hó 12-iki közgyűlésén tartotta dr. Magyar Károly m. főorvos, elnök.

Tisztelt orvos-gyógyszerész-egyleti vándorgyűlés!

Zalathán tartott tavalyi vándorgyűlésünkön azon előzetesny figyelemben részesültünk, hogy Abrudbánya város nevében meghívattunk idei vándorgyűlésünket e város falai közt tartani meg. E meghívásban többet sejttek a pusztai udvariasságnál, abban helyes elismerését s partolását üdvözlöm egyletünk kitűzött ezeljának, mely nem más, mint közvetlen érintkezés által fejleszteni és apolni a kartársi viszonyt, alkalmat nyújtani az önművelődésre s szolgálai erők s tehetőségünkhöz képest varmegyénk közegészségi érdekeit. Egyletünk igen fiatal kora dacára felkerestük már eddig varmegyénk fontosabb vidéki központjait, fürdő helyeit, megsejleltük a szakunkba vágó vagy különben tanulságos látványokat, megbeszeltünk napirenden levő szakteréseket, jeleztük azokkal szemben álláspontunkat, illetékes helyen tett előterjesztéseinkkel igyekeztünk felhívni az intéző körök figyel-

met egyik-másik kérdésre, melynek támogatását s előbbvitelét közhasznosságának véltük. Ezen evente ismétlődő vándorlásainkon alkalmunk nyílt megismerkedni a meglátogatott városok vezető férfiáival, hazafias irányu társadalmával, törekvéseivel, már lete-sített kulturális vagy egyéb közhasznu intézményeivel. Alkalmunk nyílt felismerni egy s más fogyatkozást, melynek megszüntetése kívánatos.

Ugyanazon szándék vezetett néhányunkat ez alkalommal is e vendégszerető város körébe is, s csak azt sajnálom, hogy gátító körülményeiknél fogva nem jöhettek el mind-azok, kik különben örömmel vettek volna részt e kirándulásban, amint azt hozzám intézett leveleikben valamennyien kifejezték.

Ami csekélyseget illeti, engem mindig örömmel s nemzetünk szép jövője iránti erős bizalommal tölt el, ha városainkban s meg falusi községeinkben is a haladásnak, a fejlődésnek, a mivel társadalomhoz illő rendnek, tisztaságnak es esinosodásnak minél több nyilvánulását szemlélhetem. Nem csak azért, mert ezek szemlélete a szemnek kedves, hanem mivel mindezen tényezők egészséggyünk javításának is eszközlői.

Oly országban, mint a miénk, mely a tulnepe sedés hátrányaitól nagyon távol áll, hol ellenke-

zoleg sok baj éppen abban gyökerezik, hogy tulnyomólag csekely népességű s vagyontalan községeink a legszerényebb igényű rendezés es haladás költségei alatt is majdnem összeroskadnak, arra kell törekednünk, hogy az egészség alapfeltételeit, a természet ingyen kegyelméből kapott jó ivóvizet, a lakásainkat erdők s virágos rétek illatával elarsztó tiszta levegőt tudatlanságból vagy könnyelmű hanyagságból meg ne rontsuk, a tiszta talajt, melyre hajlekunkat állítottuk, bomlásban levő anyagok szennyétől megtaltalmazzuk. Minderre költséges berendezések nem szükségesek. Belátás, tisztasági érzek s rendszeret mellett tisztán tarthatjuk házuinkat s annak környeket, védelmezhetjük a magunk s szeretteink egészségét, s midőn ezt tesszük, oltalmazzuk egyuttal embertársaink egészségét is, mert igen gyakran egy ember betegsége veszélyt rejt magában a közelemben levők egészségére nézve is.

Aki hazánk oly gyakran szomorú történelmét lapozgatja, könnyen meggyőződhetik, hogy a pestis név alatt feljegyzett különböző faju járványok sokkal nagyobb pusztítást vittek végbe hazánk lakosságában, mint a tatár, török vagy más idegen berontások, melyek pedig szintén nem voltak valami kimeletesek. hanem rendesen tömeges öl-

hez. E fontos munka bizonyára nehezen lesz egyhamar megoldható. Az egyházi elem, mely kezében tartotta az egyházkormányzást, egyelőre kevés előnyt és szűk körű befolyást fog engedni a világi elemnek. Az állam védeni fogja az apostoli király régi jogait s azok csorbitása, mely pedig az önkormányzati elvnek részben multhatatlan következménye lesz. szintén jelentékeny küzdelemre ad okat. Egy szóval: érdekes küzdelemnek lehetünk tanúi különösen akkor, ha a világi katolikusok, felfogva nagy hivatásukat, rajta lesznek, hogy jó hazafiak s a helyzetet jól ismerő s annak nehezégeit jól megoldani tudó jó katolikus világi képviselőket válasszanak.

Az erdélyi kath. status már régen élvezi az autonómia előnyeit s e tekintetben egyedül áll az összes püspöki megyék között. Elegendő sajnós, hogy lelekszám-arányával fogva csak kevés számú képviselőt küldhet a kongresszusra. De ha csekély is a szám, — összesen csak öt világi képviselő, — könnyen lehet befolyást biztosítani a kongresszus működésére, ha ezen küldöttek fenyves tehetségük, a hazának tett nagy szolgálataik és kiváló társadalmi állásuknál fogva tekintélyvel bírnak s az autonómia előkészítésére az erdélyi kath. status kebelében gyakorlatilag is jónak talált elvek keresztülvitelét nyomatékosan elősegítik.

Szerencsére az erdélyi társadalmi és politikai közélet kiváló katolikus, jó hazafiak egész sorozatát mutathatja föl, kik a legmagasabb állásokat közelismerésre méltóan töltik, vagy töltötték be. Az esperesi kerületek világi elemeinek csak tömörülni kell és szembevéve jeles hazánkfiai sorában, megtalálhatják maguk körében a legalkalmasabb jelöltet, ki körül egységesen megállapodva, méltó képviselőül küldhetik az erdélyi egyházmegye nevében. Ily mozgalom eszelhető a bányavidéki és gyulafehérvári esperesek világi hívei között, melyhez bizonyára az erzsébetvárosi, hunyadi és küküllői, esetleg a szepesi esperesek világi választói közül is számosan hajlandók lesznek szá-

vazni, s ez: Lukács Béla volt kereskedelemügyi miniszter, val. belső titkos tanácsos, kinek teljes elismerésben és tiszteletben részesült közéleti tevékenysége, az erdélyi kath. status életében pár évtized óta kifejlesztett munkássága őt a legkiválóbb jelöltek első sorába helyezi. Aki jeles tehetségeivel, hazafiságával oly nagy és nehéz kérdéseket oly előnyösen oldott meg, nem hiányozhatik az erdélyrészi kath. status világi küldöttjei sorából, annál kevésbbé, mivel ő egyike azon keveseknek, kik jól mérlegelve a nehéz viszonyokat, az állam és az egyház érdekeit a leghelyesebben tudják kielégíteni.

Különösen felhívjuk tehát a szülőföldéhez tartozó, a bányavidéki és a gyulafehérvári, hunyadi esperesek világi választóit, kik közelebbi személyes ismeretségben is vannak Lukács Bélával, kik nevezetes alkotásaikat közvetlenül ismerik, kik nagy szolgálatait első sorban méltányolhatják: tömörüljenek e kiváló férfi körül és egy szívvel jelöltjükül kiáltván ki, egy lelekkel szavazzanak rá.

Egy katolikus.

A városok reformjához.

Pap Tibor, M.-Sziget r. t. város polgármestere, augusztus 23-ára értekezletre hívja össze a rendezett tanácsú városok tisztviselőit. Az értekezletnek az a célja, hogy a városok rendezéséről szóló törvényjavaslat előadói tervezetét megbeszéljék, annak módosítására és kiegészítésére nézve véleményüket nyilvánítsák és azt illetékes helyen kifejezésre juttassák. A fölhívás szerint, melyet M.-Sziget város polgármestere a rendezett tanácsú városok polgármestereihez és tisztviselőihez kibeosztott, a törvényjavaslat a hozzáfűzött varakozásoknak csak részben felel meg s ha egyes részei haladásnak mondhatók is, az a városi közigazgatás jelenlegi bajait orvoslás nélkül hagyja, sőt oly intézkedéseket is tartalmaz, melyek megvalósulása könnyen az ellenkező eredményt idézheti elő, mint amelyet attól vár-

nak. A javaslathoz kötelességük hozzászólni azoknak is, akik a városi közigazgatást vezetik, akiknek tapasztalatai különösen gyakorlati tekintetben alkalmasak megvilágítani a javaslat egyes intézkedéseinek célszerűségét és értékét.

A másfél millió lakossággal bíró 106 rendezett tanácsú város 2000—2500 főre menő tisztviselői kara oly fontos tényező a közigazgatás gépezetében, hogy ha egy közvetlenül őt érdeklő kérdésben szavát fölemeli, lehetetlen, hogy annak megfelelő sulya ne legyen, nemcsak a maguk érdeke, de az ország érdeke is kötelességévé teszi tehát a tisztviselőknek, hogy megkísértsék módot találni arra, hogy tapasztalataikat, véleményüket, óhajtaikat egymás között megbeszéljék. A fölhívás szerint a rendezett tanácsú városok tisztviselőinek a helyzete ma egyáltalán nem felel meg annak a fontos feladatnak, amelyet teljesítenek. Ez a helyzet nemcsak nehéz, de sok tekintetben tartóhatatlan is. Fizetésük nyomorúságos, mert a városok legnagyobb része adóssággal és magas pótdókkal küzd s tisztviselőit megfelelően díjazni nem bírja. A tisztviselők kilenczven százalékának nyugdíja nincs s ha munkakaképtelenné válik, koldusbotot vehet a kezébe. Ma már mindenkinek jól-rosszul biztosítva van a jövője, az állami, a törvényhatósági tisztviselőknek, a községi jegyzőknek, a magánvállalatok alkalmazottjainak, a hadseregnek, a tanítóknak, színészeknek, díjnokoknak, sőt még a pinczerek is nyugdíjintézeteket alakítanak, csak a városi tisztviselők tűrik szó nélkül szegényletes állapotukat. Ezeket meg a vasúti kedvezményből is kizárták. A kezdeményezők országos egyesületet szándékoznak alakítani, mely érdekeiket, jogos kívánásaikat illetékes helyen érvenyesíteni képes lesz s a szóban levő törvényjavaslattal szemben a városi tisztviselők véleményének érvényt szerez. A m.-szigeti városi tisztviselők, kik e mozgalmat indítják, arra kérik a városi tisztviselőket, küldjenek ki az értekezletre egy-egy képviselőt, hogy a rendezett taná-

dókléssel, teljes kifosztással s rabságra hurcolással jártak.

Pedig voltak siralmas korszakok nemzeti életben, mikor az erdélyi ember elkecseregében odáig volt, hogy szívesebben látta hazánál a pestist, mint a katonát. Akkor volt ez, mikor az erdélyi nemzeti fejlődés megsejtelével önkormányzatunkat is jórészt elvesztettük s országunk részünkről a legparányibb ellenszegülés nélkül, a legbékésebben okkupáltatott, s ennek dacára az idegen zsoldos katoná úgy bánt a bekés házi gazdáival, hogy ez a bekvartélyozás legbiztosabb ellenszerének a pestist tartotta.

És mi tette lehetővé akkor nálunk s még kedvezőbb körülmények közt élő nepeknel is a járványoknak iszonyu pusztításait? Nem egyéb, mint a rossz hygienikus viszonyok. A legegyszerűbb egészségi szabályok figyelmen kívül hagyása. Ellenséges behatások, olykor beháborúk kényszerítették a lakosokat, hogy magas falakkal s vizárokkal biztosítható szűk területen, szűk lakásokban összehúzódtan, úgy szólván egymás hátán lakjanak, körülveve ártalmas kigőzölgesű posványoktól. Beszterczenek Bástya által való ostromlásakor fegyver, ragály miatt, vagy természetes halállal elpusztult halottaikat is kénytelenek voltak az ostrom alá fogott lakosok a várost kerítő vizárokba kidobni, vagy azok szélére ki-

venni s nagy hirtelen néhány lapát földdel tel-tul elhantolni. A járvány iszonyu pusztításai természetesen nem maradhattak ki. Ha ehhez vesszük az elégtelen vagy rossz minőségű ivóvizet, a hiányos, romlott vagy egyoldalú tápszerekkel való táplálkozást, álmatlanságot, kimerítő testi fáradoimat, az aggodalom, félelem szorongásait, az elhullott s el nem temetett állatok, a felhalmozódott hulladék anyagok ártalmait: esoda-e ha ily kedvezőtlen életviszonyok közt a test minden ellenállási képessége elveszett, s minden betegségi csíra kifejlhetett életelő képességét?

Sok tekintetben hasonló eredményekre vezetett a célszerűtlenül foganatosított elzárkózási rendszer is. Kolozsvárt az 1738 diki pestis alkalmával előfordult, hogy a zár alá helyezett lakosok közül némelyek halottjait a kertbe vagy pinczébe ásták el, a pinczékert aztán a tanács kövel, mésszel berakatta.

„Alig volt valaha ország vagy korszak, melyben oly rémséges csapások fordultak volna elő, mint ebben a szerencsétlen Erdélyben”, írja 1601-ben Kolozsvárról Jacobinus nevű pap püspökének Napraginak.

Azóta, hála az égnek s a tudományok minden ágában való haladásnak, helyesebb nézetek lettek irányadók a közfelfogásban. Városaink régi körfalai és vizárai

jobbára eltűntek s helyüket díszesebb épületek, árnyékkadó üdülő helyek, vagy fényárban fürdő szélesebb utcák foglalják el. Állam, kormány és társadalom valvetett munkássággal igyekezik az életbe ültetni tudós férfiak áldást hozó kutatásainak eredményeit, az egészségtan jóakaratu utmutatásait. Gyermekünk, nem mint mi, törpe, sötét, szelözetlen kamaracsakban, hanem jól világított, kellő hőmérsékletű tágas és célszerűen butorozott termekben sajátíthatják el a szükséges ismereteket. A betegek befogadására szolgáló kórházak egyre szaporodnak és sok helyen akként vannak berendezve, hogy a kényesebb igényeket is kielégíthetik.

Kolozsvárt nem is nagyon régen, hanem 1819-ben, midőn a Karolina-kórház jelentékeny királyi támogatással felépült, eleinte 4 fekhely volt benne férfiak s 4 nők számára, s ezen helyekre is csak oly betegeket vettek fel, kik Kolozsvárt lettek betegek. 1765-ben a kormányzék megállapítván a városi tisztikar fizetését, 300 frtot állapít meg a város bírja részére, a város kocsisának és sebeszeinek egyformán 20 frtot, de a bakónak és a kéményseprőnek 30 frtot.

Mintegy 30 évvel korábban pestis ütven ki a városban, járvány-kórházat rendeznek be valahol a dézmacsúr körül, papot, sebeszt s más szolgálattevőket alkalmaznak e tele-

csu városok tisztviselői tartanak értekezletet s jelentsek ki, hogy a mozgalomhoz hozzájárulnak. Ezt július 31-ig közöljek M. Sziget város polgármesterével. A vendégek elszállásolásáról gondoskodni fognak.

Az alsófehérvármegyei gazd. egyesület választmányi gyűlése.

Vármegyénk gazdasági egyesülete f. hó 18-án d. e. 11 órakor tartotta harmadik választmányi gyűlést a vármegyeház alispáni kistermében a választmányi tagok nagy érdeklődése mellett.

A gyűlésen, melynek folyamáról alább részletesebben beszámolunk, jelen voltak Zeyk Dániel főispán egyesületi elnök elnöklete alatt:

Csató János kir. tanácsos, alispán, Szalánczy Lőrincz nagybirtokos, alelnökök, Tóth Miklós, Gáspár János egyesületi igazgatók, Benedek Gábor egyes. pénztárnok és Székelyhidly Viktor egyesületi titkár, továbbá a választmányi tagok közül: br. Bánffy Kazimir, Dezső Zsigmond, br. Kemény Simon, dr. Magyarai Károly, Müller Mihály, Pogány János, Török Bertalan, Vadady Gergely, Zeyk Kálman, Zöld József.

Zeyk Dániel főispán egyesületi elnök a gyűlést megnyitván, üdvözlő az egybegyűlt választmányt és felhívja annak figyelmét az üles folyamán tárgyalásra kerülő fontosabb javaslatok megvitatására.

Egyben jelenti a választmányiak, hogy dr. Ebergényi Sándor egyesületi jegyző akadályozva léven a gyűlésen megjelenésen, a jegyzőkönyv vezetésével az egyesületi titkárt bizza meg.

Tárgyalás alá kerültek az alábbi beadványok:

Grün A. Samu nagyenyedi lakosnak az egyesülethez benyújtott abbéli kérelme, hogy az egyesület az „Első Magyar Gazd. Gépgyár” képviselőletében felállítandó gazd. gépraktár és gépjavitó műhely felállításához erkölcsi támogatással járuljon. Határozatott, hogy az egyesületi tagok figyelmébe ajánlatik.

pen, kik onnan el nem mozdulhatnak és ezek közül Borbely Mihály urannak, a sebesznek, havi fizetését 8 egész forintban és 4 veka búzában állapítják meg. Más alkalommal zugalódik a fokormányások, hogy miért hevernek hetszámra az oda kidobott kutyák és macskák tetemei az utcán? A tanács e pirongást azzal igyekszik magáról elhárítani, hogy nagy költséggel kisépértette az utcákat a tavaly, s közelebből megint elrendeli a kiséprest.

Milyenek lehetnek az egészséggel kapcsolatos ügyek egyebütt, ha így gondolkoztak és cselekedtek az emberek országreszünk legelőkelőbb városában, a kormány székhelyén?

Törvényhozásunk 1810-ig, midőn köz-kórházak felállítását mondotta ki s ezek közül egyet kirovas útján Kolozsvárt rendel felállítani, egyáltalán nem foglalkozott egészségügyi dolgokkal.

Vármegyei jegyzőkönyveink tanúsítása szerint 1825-ben rendeli a kormányzók, hogy a vármegye a venericus bajokban szenvedő betegek részére a praetoriális háznál épületet emeljen. A rendek ily czélszerűtlen intézkedés ellen élénken tiltakoznak, de nemes buzgalommal elhatározzák, hogy e czélra közadakozás útján kórházat fognak emelni, de nem a vármegye házában, ahová az nem való, hanem más alkalmas telken, melyet

Tárgyaltattott a nagyszabeni erdőfelügyelőség felhívása, melyben az erdőtulajdonosok a szőlőkaró termelésére felhívattak. Tudomásul vétetett és az eljárás közöltetni fog a nagyobb erdőbirtokosokkal.

Az alispán urnak ama átírata, melyben több magános és vármegyei községeknek az egyesületbe rendes tagokul való belépését tudatja, örvendetes tudomással vétetett.

Földművelésügyi m. kir. miniszter urnak egyesületünknek a hozzá fölterjesztett ama kérelmének teljesítése, hogy a szőlőkarók beszerzése a vármegyei szőlőbirtokosok részére megkönnyíttessék, a vett magas leirat értelmében örvendetes tudomásul szolgál és tekintve az ügy fontosságát, lapunk közelebbi számában eme magas leiratát a miniszternek terjedelmesen fogjuk közölni.

A sertésvész elleni „Perruncito“-fele ojtóanyagunk egyesületünk részéről való beszerzését a választmány örömmel vette tudomásul és az ojtóanyag kiadásával, a vármegyei gazda-közönség szükségletére, a titkárság lett megbízva. Egy üveg (3 adag) ojtó sérum ára 37 krban lett megállapítva, tehát egy darab sertés részére szükségeltető anyag alig kerül 12-3 krajczárba!...

A „Hazai általános biztosító részvénytársaság“ ügynökségének kedvezményes biztosítási ajánlata elvben elfogadtatott és a bővebb felvilágosítások beszerzésére az elnökség felkeretett.

Egyesületi titkár a „Hesseni légy“ című munkájának román nyelven való megjelenése az egyesület kiadásában tudomásul szolgál és a vármegye alispánja felkérendő leendő, hogy románnyelvű gazda-közönségünk részére a szolgabíróóságok útján megküldesse.

Földművelésügyi m. kir. miniszter urnak magas leirata, melyben értesíti az egyesületet, hogy az 1897. évre a vármegyei közös csikó-legelő és egyéb ügyek segélyezésére 1000 frt államségélyt adományoz az egyesületnek, a választmány részéről egyesületünk nevében örvendetes

Enyedtől kérnek, de ez szegénységére hivatkozva megtagad.

Ezen üdvös eszme a közbejött pusztulás miatt csak 54 év múlva lett megvalósítva a mostani kórház létesítése által. Ezt megelőzte Gyulafehérvárnak 3 kórháza és követte Maros-Ujvárt egy bányamunkáskórház.

Igen óhajtott, hogy a nemes fembányszat ezen vidéken is létrejőjön az a kórház, melynek létesítésével már rég foglalkoznak az illetékes testületek. A robbanó anyagokkal való bányaművelés, az ezzel járó sérülési esélyek, és az évenként tényleg ismétlődő szerencsétlenségek eléggé indokolják ezen kórház létesítésének halaszthatatlan voltát.

És ezzel, t. vándorgyűlés, mondandóimnak végére érkeztem. Szíves elnézésüket kell kérnem, hogy, sokak előtt talán érdektelen, sőt unalmas, rég elmúlt dolgokat érintettem. De, mint méltóztatnak tudni, az egymás mellé helyezett ellentétek emelik egymást. Jelenünk sokkal kedvezőbb képe jobban kidomborodik, ha multunk egy-egy sötétebb vonását háttérként oda állítjuk.

Hálás köszönetemet fejezván ki azon lekötelező figyelemért, melyben együletünk itt megjelent tagjai lépten nyomon találkoznak, az ülést megnyitom.

tudomásul vétetik és köszönő felirat szerkesztésére az elnökség felkeretett.

Egyesületi titkárnak a vármegyei közös csikó-legelőn levő csikók egészségügyi állapotáról szóló jelentése tudomásul vétetett.

Végül kisebb vita után elhatározatott, hogy a „Székásmenti gazdasági egyesület“ elnöksége felszólíttatik, hogy az egyesület — amely már évtizedek óta nem fejt ki tevékenységet vármegyénk közgazdasági ügyeiben — nem volna-e hajlandó társulni, egyesülni az alsófehérvármegyei gazdasági egyesülettel, hogy a megszolgált erők egyesítése által vármegyénk gazdasági kultúrája előbb vihető legyen.

Több, kisebb tárgy letárgyalása után a választmányi gyűlés az elnökség elterelésével d. u. 1 órakor véget ért. (y-r.)

A Petőfi-szobor leleplezése.

— Az ünnepély programja. —

a) A csatateri emlékoszlopnál Fehéregyházán d. e. 10. órakor:

1. Hymnus. Éneklő a székelyudvarhelyi „Dalegyelet“.

2. Ünnepi beszéd. Tartja: Szász Gerő, az Erdélyi Irodalmi Társaság alelnöke.

3. Beszéd, melylyel a végrehajtó bizottság elnöke az emlékművet a vármegyének átadja.

4. Beszéd, melylyel a vármegye képviselője az emlékművet átveszi.

5. Szózat. Éneklő a székelyudvarhelyi „Dalegyelet“.

b) A Petőfi-szobornál Segesváron déli 12 órakor:

1. Hymnus. Éneklő a székelyudvarhelyi „Dalegyelet“.

2. Ünnepi beszéd. Tartja: Bartók Lajos, a Petőfi-társaság alelnöke.

3. Beszéd, melylyel a végrehajtó bizottság elnöke a szobrot a vármegyének átadja.

4. Beszéd, melylyel Somogyi István, Nagy-Küküllő vármegye alispánja, a szobrot átveszi.

5. Szózat. Éneklő a székelyudvarhelyi „Dalegyelet“.

Tudnivalók.

1. Julius 30-án a Budapest felől ide 10 óra 51 p. érkező vendégek fogadtatnak.

2. Julius 30-án d. u. 1 órakor ebéd a „Csillag“ vendéglő nagytermében étlap szerint.

3. Julius 30-án d. u. a Brassó-Háromszék felől ide 5 óra 47 p. érkező vendégek fogadtatnak.

4. Julius 30-án este 8 órakor ismerkedési vacsora a Frank-szálloda kerti helyiségében.

5. Julius 31-én reggel 8 órakor gyülekezés a kaszinó helyiségeiben.

6. Julius 31-én reggel 8 óra 50 p. indulás vasuton vagy kocsin Fehéregyházára. Ott a Székely-Udvarhelyről 9 óra 38 p. érkező vendégek bevarása s együttesen a csatateri emlékekhez vonulás.

7. Julius 31-én reggel 10 órakor az emlékoszlop leleplezése a megállapított program szerint.

8. Julius 31-én reggel 11 óra 20 p. indulás vissza Segesvárra kocsin vagy vasuton.

9. Julius 31-én déli 12 órakor a Petőfi-szobor leleplezése a megállapított program szerint.

10. Julius 31-én d. u. 2 órakor társas ebéd.

11. Julius 31-én este 8 órakor táncmulatság, esetleg felolvasó estély, melyről külön műsor adatik ki.

A végrehajtó bizottság.

Nyilvános elszámolás.

A nyitrai ev. ref. misszió egyház évi szükségletére fordítandó tőke gyarapításához Nagy-Enyed város tanácsa által 3296/97 szám alatt kibocsátott gyűjtő iven a következők járultak adományaikkal: Bisztricsányi Lajos 1 frt, N. N. 30 kr, Luka Albert 50 kr, Papp János 30 kr, Vásárhelyi Károly 50 kr, Harmath Miklós 30 kr, Neumann Géza, ifj. Lőrincz Károly, Dan József, Baló Péter, Osztróczki Mihály, Incze István, Bakó Károly 20—20 kr, F. Sándor Miklós 30 kr és Círner J. József 20 kr összesen 4 frt 80 kr, mely összeg illetékes helyére fog juttatni.

Ezen jó indulatból származott adományaikért, a nyitrai ev. ref. misszió egyház nevében, hálás köszönetünket fejezzük ki az adakozóknak.

Vegyes hírek.

— **Kinevezés.** Alsófehérvármegye főispánja dr. Keresztes Dániel miskolci kórházi orvost járási orvossá nevezte ki, és szolgálatára a kisenyedi járásba osztotta be.

— **A honvédség köréből.** Javorik Lajos honvéd-alezredes zászlóalj-parancsnok II. törzstiszti minőségben Nagy-Enyedről Maros-Vásárhelyre helyeztetett át; helyébe pedig Szabó István százados, törzstiszt-jelölt neveztetett ki Deésről.

— **Kinevezés.** A m. kir. pénzügyminiszter Král Mladen Vazul nagyenyedi pénzügyi fogalmazót a nagybecskereki m. kir. pénzügyigazgatóságához segédtitkárrá nevezte ki.

— **Áthelyezések.** A m. kir. pénzügyminiszter Szaniszló Pál nagyenyedi adótisztet a törökbecsei, Májai Mihály törökbecsei adótisztet pedig a nagyenyedi adóhivatalhoz kölesönösen áthelyezte és Sárkány Daniel nagyenyedi adótisztet pedig a szatmári m. kir. adóhivatalhoz helyezte át.

— **Eljegyzés.** Matis Endre fiatal nagyenyedi kereskedő a napokban eljegyezte Katona Emília kisasszonyt, Katona János birtokos kedves leányát, Magyar-Dátoson.

— **A felvinczиеkért.** Egy minden tekintetben elismerésre méltó és méltánylandó eszmet pendített meg Fritz Pál kir. bányatanácsos ur. Mint ugyanis értesülünk, hajlandónak nyilatkozott megengedni, hogy a marosujvári bányász-zenekar városunkban a felvinczi árvízkarosultak javára hangversenyt rendezzen és a befolyó tiszta jövedelem kétharmad részét a felvinczиеk segítségére használja fel. Ugy tudjuk, hogy a marosujvári bányász-zenekar az utóbbi időkben teljesen újra szerveztetett, új hangszerekkel láttatott el és egy értelmes karmester vezetése mellett működik. Így, míg a főnök ur jóságából a felvinczиеknek is juttathatunk pár fillert, másrészt közönségünk is egy élvezetes estében részesülhet, ha városunk előkelőségei, fiatalsága felkarolják ez életrevaló eszmet és a hangverseny rendezését magukra vállalják. Mi ez uton is felkérjük városunk intelligens fiatalságát, lépjenek érintkezésbe a bányafőnök urral és legyenek segítségére e jótékonyág gyakorlásában, mely mindenestre a nagyon is sújtott község számos lakójának fog enyhülést, segédelmet szerezni.

— **Hymen.** Diszes esküvő folyt le e hó 19-én (hétfőn) városunkban. Ekkor vezette anyakönyvvezető elé Kiss Béla megyei tisztviselő és birtokos Kovács Aranka kisasszonyt, Kovács Károly nyug. törvényszéki iroda-igazgató s kórházi gondnok szép leányát. Az anyakönyvvezetői tisztet Kovács Gyula polgármester végezte s ennek megtörténte után Szilágyi Farkas ref. lelkész reszesítette egyházi áldásban a fiatal párt. Az esküvő alkalmából Felszeghy Sándor anyakönyvi felügyelő és Zeyk Endre maros-szentbenedeki nagybirtokos szerepeltek mint tanúk. Az ifjú pár az esküvőt követő lakoma után nászútra indult. Állandó boldogság és szerencse kísérje őket a házaselet utjain.

— **Katonai átvonulás.** A kolozsvári 35-ik tüzérezred 2. törzstiszt, 22 főtiszt, 246 legény, 149 lóval f. hó 25-én városunkba érkezik és itt meghalva, másnap Gyulafehérvárra indul.

— **Ezüst lakodalom.** Albert Dénes, az unitárius status jószágigazgatója, Ladámoson e hó 18-án tartotta meg házasságának 25-ik évfordulóját, mely alkalomból a nagyszámú rokonság fiatalabb tagjai az ünnepelték tiszteletére sikerült hangversenyt rendeztek. Mi is a szerencsekívánókhoz járulunk és óhajtjuk, hogy lapunk régi, tisztelt barátja aranylakodalmát is tiszteioitól körülvéve épp oly szerencsével érje meg, mint most házas életének 25-ik esztendejét.

— **A Mózes-féle lovarda** legszorgalmasabb és legtehetségesebb tagjának. E d. u. a r. d. ó. n. a k. jutalomjátéka volt mult szombaton, mely alkalommal a közönség zsufolásig megtöltötte a tagas helyiséget és kedvencét elhalmozta tetszésnyilvánításaival és azonkívül anyagi elismerésben is reszesítette, amennyiben két szép virágcsokor mellett a főlepről lefogó koszorúval övedzve, vagy 10 üveg finom bort is kapott. A jutalmazott meg is érdemelte a rokonszenves tüntetéseket, mert a nála megszokott praetisitással összes művészetet bemutatta. Láttuk mint kitünő műlovart, két ízben is, mint vakmerő trapez művészt, mint állatidomítót, mikor az általa 10 nap előtt vásárolt kis bikát is bemutatta, mely már tisztességesen engedelmeskedik idomítójának, míg ellenben „Zucuk“, a süldő malacz, mindig megpróbálja makranczoskodni, de Augustus türelme és erős akaratát mégis legyőzi. — Élvezték mint zenebohóczot, sőt végül mint glasz népénekest is, — szóval, ha a közönség kitüntette, ő is hálás volt iránta. Jó estvéje volt Jenőnek is, kinek bravouros mutatványai a nyeregtelen lovon ez alkalommal kitünően sikerültek. Szepen lovagolt Johanna kisasszony és a kis Pepita, kitől most látunk először ily nemű, igen sikerült mutatványokat. Marczeli, Samu, Szeréna és Olga kisasszonyok ügyes mutatványai járultak még az est sikeréhez, valamint az igazgató mutatta be szép tehetségeit a lödömitás terén. Kedden Johanna kisasszony jutalomjátéka vonzott nagy közönséget és nyert szépen sikerült mutatványival zajos elismeréseket, virágcsokrokat. A kisasszony a mellett, hogy szépen lovagol, igen könnyed, bájos táncosnő is. A jóra való tarsulat, mely körünkben igen jól érezi magát, még egy néhány napig marad nálunk, mely idő alatt, reméljük, hogy az eddigi, jól megérdemelt pártfogásban fog részesülni.

— **Táncmulatság.** Tövis nagyközség ifjusága az Önk. T. egyeslet zenekarának alapja javára 1897. évi julius hó 25-én (va-

sárnap) a „Népkert“ nyári helyiségében nyári táncmulatságot rendez. Belépti díj: személyenként 50 kr, család-jegy 1 frt. Kezdeté d. u. 6 órakor. Jegyek előre válthatók Székelyhid Gy. ur kereskedésében, este a pénztárnál. Felülfizetések a jótékony cél érdekében köszönettel fogadtnak és hirtalpig nyugtáztatnak.

— **Adózó közönségünk figyelmébe.** Ez uton is felhívjuk adózó polgárainkat, hogy az 1896. évi elemi kár miatt leirt adójuknak tudomásul vétele és a jegyzéknek aláírása, valamint adókönyvecskéjükbe leendő előíratás végett a városi pénztárnál mielőbb jelentkezzenek.

— **Elégett gyermek.** Benedek Lajos elekesi birtokost a napokban súlyos csapás érte. Csütörtökön este nejével Maros-Ujvárra a színházba ment és gyermekeit egy cseléd őrzetere bízta. A gondatlan cseléd azonban a gyertya körül játszó gyermekek mellett elaludt, mire a legnagyobbik, egy 3 éves kis leányka, az égő gyertyánál papírost gyújtogatott, míg egyszerre ruhája tüzet fogott és a szerencsétlen gyermeket annyira összeégette, hogy az sebeibe belehalt.

— **Az erdélyi unio évfordulója.** Jövő évben lesz ötven esztendeje annak, hogy Erdély Magyarországgal egyesült. Ezt az évfordulót Kolozsvár városa nagy fényvel és ünnepséggel kívánja megülni, melyben nagyban fogja segíteni a márczius 15-iki bizottság is amely már évek óta gyűjti erre a költségeket. A kolozsvári Vigadó falára bronz emléktáblát fognak elhelyezni, mely allegorikus féldomborműben fogja ábrázolni Magyarország újabbkori történetének e nevezetes epizódját. Az emléktábla tervének elkészítésével G. Jancsó Lajost, a nagyváradi kir. kat. főgimnázium rajztanárát bízták meg, ki művét a minap mutatta be a bizottságnak. Az emléktáblán két magyar testőr alakja látható, kiket a Gógenusz kibékít. Az egyik Erdélyt, másik Magyarországot jelképezi. Az emléktábla két méter magas és megfelelő széles.

— **Felhívás.** Sz. 711. A gyulafehérvári cs. és kir. élelmező raktár saját szükséglete fedezésére 2200 köbméter kemény tűzfát, és pedig usztatlan bükkfát, továbbá 700 métermázsza kőszent vasárol kereskedelmi szokás szerint. Az ajánlatnak a tűzifa és kőszent raktárszerű minőségére kell hogy szójjon; a tűzifának az 1896—97-iki teli vágástól kell származnia, és épp ugy a kőszentnek szokásos elnevezésén kívül azon szénbánya is, melyből a kőszent hozatott, megnevezendő és annak helyfekvése megjelölendő. Egy kilogrammnyi szennustra az ajánlattal beküldendő. Hogyha a katonai díjtételbeli részesülés igénybe vétetik, akkor a cikkek honnan való származása részletezendő.

A beszolgáltatásnak helye az élelmező raktárnak a városban levő saját faraktára, illetőleg szénraktára, még pedig a következő részletek és beszállítási idő szerint: Tűzifa augusztus végéig 400, szeptember végéig 600, október végéig 600, november végéig 600, összesen: 2200 köbméter. Kőszent augusztus végéig 300, szeptember végéig 200, október végéig 200, összesen: 700 métermázsza. Az eladó netaláni feltétele „beszállítás szabad választás szerint“ nem vehető tekintetbe. Az eladó az egyes cikkek összes szükségletei mennyiségére kisebb részmenyiséget is ajánlhat, még pedig a tűzifánál egész 100 köbméterig, a kőszentnél pedig egész 100 métermázsáig le, de

természetesen a kívánt beszállítási idő megjelölése mellett. Másrészt a katonai kincstár főtartja magának azon jogot, oly ajánlatot, amely habár az egész szükségleti mennyiségre is szól, akár csak egy rész-mennyiségét elfogadni. A beszállított tűzifa, illetőleg köszénmennyiségek a szállítási hó következő havában fizettetnek ki. Ezen vételügylet alapját a hivatalosan kiállított és 1897. július hó 6-án keltezett szokványok füzete képezi. Ugyanez bárkitől a gyulafehérvári katonai élelmező raktárnál betekinthető.

Az ajánlatok levél alakjában, 50 krajczáros bélyeggel ellátva, 1897. augusztus hó 2-án délelőtt 11 órakor a gyulafehérvári élelmező raktárnak beadandók. A határidő (impeguo) legalább 10 napra kell hogy szóljon. Az ajánlattevő köteles különösen kinyilatkoztatni, hogy ezen vételügylet lebonyolításánál az erre hivatalosan kiállított és neki összes tartalmában ismert — a katonai élelmező cikkeknek tőzsdén kívül kereskedelmi szokás szerint foganatosítandó vásárlására nevezve érvényben álló és 1897. július hó 6-án kelt szokványok füzete alkalmazandó, és hogy a tűzifa kellően rakva és a szén előmerlegelve fog beszállítani. Az élelmező raktárnak ismeretlen ajánlattevője intézkedjek, hogy vállalatképességéről és megbízhatóságáról egy bizonyítványt, és pedig: ha a kereskedelmi lajstromba bejegyzett cégje van, az illető kereskedelmi és iparkamarától, ellenesetben az illetékes mezőgazdasági egylettől, hivatalos úton az élelmező raktárhoz idejekorán juttasson át. Az ismeretlen ajánlattevők kötelesek azon esetben, ha ajánlataik elfogadtnak, a vételárnak 10%-nyi összegét pénzvadek gyanánt a kötlevével az élelmező raktárnak átnyújtani, és ezt ugyanott az ügylet lebonyolításáig betéve hagyni.

Az óvadék letételétől minden körülmények közt fel vannak mentve: 1. Községek, továbbá gazdasági szövetkezetek, amelyek saját terméseiket ajánlják az eladásra, végül az erdeszeti kezelősegek és a szénbányák. Az óvadék fölmentesére vonatkozó kérelemhez az erre vonatkozó és a közigazgatási előjáráságtól kiállított bizonyítvány csatolandó. 2. Termelők, akik ajánlataikat birtokaikhoz aranylag a saját fa-beszállítására teszik. Ez iránti bizonyítékul a közsegi előjáráságtól kiállított és a közigazgatási előjáráság által bizonyított bizonyítvány kell hogy előmutatassék. Minden ajánlattevő kivétel nélkül kikötheti magának, hogy a vasuti szállításhoz a katonai árszabály igénybevetelében részesüljön. A szokványok füzete minden katonai élelmező raktárnál a nyomtatott iv 4 krajczárért kapható.

Gyulafehérvárt 1897. július hó 6-án. A cs. és kir. katonai élelmező raktártól.

Gyógytanfolyam dadogók és hebegők részére. A siketnémák kolozsvári orsz. intézetének felügyelő bizottsága által a dadogók és hebegők gyógyítására rendezett tanfolyam már megkezdődött. Eddig azonban nyilván a tanulóknak vizsgálataikkal való elfoglaltságuk miatt nem jelentkezett annyi növendék, hogy két tanfolyam létszámai egészen betöltsék. Eneffogva: a tanfolyamok vezetője Gácsér József siketnémák-intézeti tanító, ki a dadogók és hebegők szakszerű oktatására is képesítve van, ez úton hívja fel mindazok figyelmét, kik bármiféle beszédhibában szenvednek, arra, hogy nála a siketnémák kolozsvári intézetében a tanfolyamou való részvétel végett

még mindig jelentkezhetnek. A tandíj havonként 5 forintban van megállapítva; igazolt szegénység esetén azonban az intézet felügyelő bizottsága fel. sőt egész tandíjmentességet is engedélyez. A tanfolyamok felett való közvetlen felügyeletet Taritzky Ferenc siketnémák-intézeti igazgatója gyakorolja. Azok, kik előrehaladott koruk, vagy egyéb okok miatt külön kezelésben óhajtanak részesülni, e végből a tanfolyamok vezetőjénél szintén jelentkezhetnek.

A Nemzeti Iskola vidéken. A szepesi tanító-egyesület a 66-ik közgyűlésére meghívta a Nemzeti Iskola szerkesztőségét is és a lapot a közgyűlésen Földes Géza, egyik szerkesztő, személyesen képviselte. A vendéget a tanítók szíves vendégszeretettel fogadták s Földes Géza az elnök üdvözlő szavaira a következőkkel felelt: „Csak a tanítók között érzem magam igazán otthon, hisz tízenegyzesztendeig magam is ezt a kenyeret ettem, engedjek meg kedves barátaim, hogy mondhamassam: haza jöttem!” A lelkesült eljenzések csillapultával így folytatta a beszédet: „Olyan sok szép dolgot láttam itt, hogy azokat méltónak találom arra, hogy tudja meg az egész ország. Kartársi szeretet, hazafias lelkesedés vett körül mindenütt, szabad-e ennek titokban maradni?” E beszéd hatása leírhatatlan. Igyekeztek minden oldalról a szónok közelébe jutni, hogy vele kezét szorítsanak. Nyakába borultak, átkarolták s azt rebegték: Isten hozott, hisz haza jöttél. A szepesi tanítók eddig is nagyon tisztelői voltak a Nemzeti Iskolának, de ez után a jelenet után talán egy sem maradt, aki meg ne rendelte volna. Ez a száma — ami természetes is — szépen foglalkozik a szepesi tanítók gyűléssel. Ezenkívül érdekesnek találjuk felemlíteni a vezércikket is, melyet szintén Földes Géza írt, legalább az alája írt F. G. betűkből ezt gyanítjuk. Ebben Földes a tanítókat akcióra hívja fel a statisztikai törvényjavaslatnak a 8-ik paragrafusa ellen. Bátor hanggal, kemény logikával védi a tanítók jogait s már csak ezért sem volna szabad olyan tanítónak lenni, aki ezt a lapot ne ismerje. Törekeveit ne tamogassa, hisz ma a tanítók ügyéért egy lap se fájrad annyit, mint a Benedek Elek Nemzeti Iskolája.

Magyarország három részre oszlása. Az „Athenaeum” r. társaság kiadásában megjelenő A „Magyar Nemzet Története” című tíz kötetes nagy munkának (millemiumi kiadás) ötödik kötete most hagyta el a sajtót. Címe: „Magyarország három részre oszlásának története 1526—1608.” Írta dr. Acsády Ignác. Ebben a munkában Acsády Ignác a történetirodalom legújabb vívmányainak felhasználásával magukból a legközvetlenebb kútfőkből, az okiratokból, egykoru följegyzésekből, diplomáciai és udvari levelezésekből, melyeket nem régiben tártak fel a történetbuvárok előtt, mondja el ennek a hazánk történetében legsúlyosabb, leggyászosabb időszaknak történetét az 1526-iki mohácsi vésztől II. Mátyás király trónra lépéséig. Magyarország végromlásának, három részre oszlásának fokozatos menetét látjuk előttünk elvonulni oly vonzó, oly eleven leírásban, mintha csakugyan megelevenednének, föltámadnának előttünk ennek a mozgalmas kornak szereplői, hogy fényes avagy gyászos szerepeiket újra eljátszák. Bámulatos szorgalommal és igazán nagy szerencsével gyűjtötte össze Acsády Ignác az erre a szo-

moru korszakra vonatkozó történeti adatokat és emlékeket, amelyek alapján aztán hatalmas tollával megrajzolja ezt a korszakot oly híven, akkora pontossággal, hogy ebből a nagyszerű képből, a romboló állami katasztrófák és a gyászszal, vérontással, pusztulással telített nemzeti szerencsétlenségek korának megkapó ecseteléséből talán egyetlen tollvonás sem hiányzik. Acsády előadása könnyed, keresetlen és rendkívül világos; ezen nagy előnyök mellett a kötet eleveneséget csak fokozzák azok a rendkívüli érdekes szövegek, amelyekből majdnem minden lapra esik egy-egy, továbbá a pazar fényvel kiállított nagyszerű műmellékletek. Ezek egyszersmind a kiadó Athenaeum r. társaság pelda nélkül álló bőkezűségét és áldozatkészségét is hirdetik. Az önálló műmellékletek száma negyvenre rug és számos olyan képes ábrázolat van közöttük, amelyek most kerülnek először a nagy közönség elé azokból a családi és udvari kincstárakból, ahol eddig rejtegettek. Ez a kötet különben bizonyos szempontból forduló pontot képez ennek a nagy munkának kiadását illetőleg, amennyiben ezzel a kötetrel előttünk áll a műnek fele, teljesen befejezve arra az időre, amelyre előre jelezve volt. Ez a körülmény egyszersmind biztosítékul szolgál a jövőre, hogy a munka további öt kötete, melyből különben már kettő füzetekben java részben megjelent, szintén az előre jelzett időben be lesz fejezve. Ez az ötödik kötet az eddig megjelent köteteknek megfelelőleg rendkívüli díszes felbörkötésben minden hazai könyvkereskedésben kapható. Ára 8 ft.

Meteorologiai jelentés jul. 18-tól jul. 21-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szél iránya és erőssége	Borulat	Csapadék	Hő napi max. min.
17	7	55.6	+20.8	—	7 ● ny.	—	
18	2	54.7	+24.6	N ₁	3 ● ny.	+26.2	+18.0
	9	55.2	+19.2	N ₁	9 ● 2.8	—	
19	7	55.5	+19.4	—	10 —	—	
	2	54.2	+25.2	NE ₁	6 ● 1.1	+26.9	+17.2
20	9	55.7	+19.0	N ₁	3 ● 2.7	—	
	7	57.0	+18.1	—	10 ● 0.5	—	
21	2	55.7	+25.1	—	4 —	+26.9	+15.5
	9	57.5	+19.0	—	0 —	—	
21	7	58.5	+20.0	S ₁	5 —	—	
	9	—	—	—	—	—	

Kilátás: Száraz, meleg közeledő borulással.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szél iránya: N — észak, S — dél, E — kelet, W — nyugat. Szél erőssége — 1—10-ig. Borulat foka — 1—10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● — eső, * — hó, ▲ — jég, Δ — dara.

Apróságok.

Büntetés.

A vendéglős ütlegek kíséretében dobja ki fizetni nem akaró vendéget.

— Itt van . . . a fejére is . . . a hátára is . . . meg aztán vegye tudomásul, hogy — lóhúst evett!

Gyermekszáj.

A nagynéni beszél egy társaságban:
Képzéjétek: ma fedezem csak föl, hogy a vőlegényemmel valahogyan rokonságban állok!

A kis Palika megjegyzi:

— Oh, azt már régen sejtette a papa!

— Hogy hogy?

— Hát azt mondta, hogy a — nagymamája lehetnél . . . !

A modern szobaleány.

Egy linczi asszonyosság szobaleányt fogadott. A leány egy hordár által elküldte összes csomagját: egy bőröndöt, egy kalapskatulyát és egy — biciklit az új helyére. Az urnó nagy meglepetéssel vette át az ingóságokat. Mikor a leány beállt a szolgálatba, így szól hozzá:

— Kié ez a bicikli?

— Az enyém, — felelé a szobaleány — szabad időmben szoktam biciklizni is.

Az urnó erre gunyosan azt kérdezte:

— Hát zongorát miért nem küldött el a hordárral?

Közgazdaság.**A hüvelyes növényekről.**

A hüvelyes növények kétségkívül fontos helyet töltenek be a szántókon s fontosságuk nyer az által:

1. hogy proteinben igen dusak;
2. hogy nemcsak emberi táplál, de abrak gyanánt is szolgálnak;
3. hogy keresett kiviteli cikket képeznek;
4. hogy a levegő legenyntartalmából sokat felvesznek;
5. hogy zölden és szárítva értékesíthetők s megérve szár nélkül sokáig eltarthatók.

A hüvelyes növények közül szokásos nálunk termelni a borsót, lencsét, babot, búkkönyt, lóbabot. Mindezek a kapás növények közé tartoznak, friss trágyát nem igényelnek, ez nem is czélszerű alajuk, kivéve ha zöld takarmánynak vettetik; mint köztes növények is kultiválhatók más kapások közt s így a jövedelmet általában jelentékenyen fokozhatjuk. Előnyük, hogy gyökereik igen mélyen lenyulnak az alajba s ott is felkeresik a tápot, tehát sovány földben is tenyésznek, tavaszi vetemények, van azonban a búkkönynek és borsónak őszi felesege is.

Őszi borsó és őszi búkköny azonban csak szelíd éghajlat alatt telelnek át, hol a tél nem tulságos kemény. Magnak és zöld takarmánynak vagy szénának termelik őket. Magtermelésük epp oly előnyös, mintha takarmányt készítenek belőlök, mert magjok keresett aru és igen korai zöld takarmányt szolgáltatnak. Mindenkor mas szálás növény nyel vettetik, rendszeren öszikalászosokkal. Magnak termelve a kalászos támmövény csak $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{5}$ részét teszi az egésznek. Takarmányul vetve $\frac{2}{3}$ -a búkköny vagy borsó s $\frac{1}{3}$ -a rozs, tavaszkor vetve zab vagy egyéb. Vetnek belőle kat. holdanként 75. kg. búkkönyt s 25 kg. rozstot.

A lóbabó azonban jó kövér földet kíván, ez már zsaroló növény, sok tápanyagot kihuz a földből s ez okból trágyázni szoktak alá, nem dől meg, hanem nehol rozsdát kap (kivált nedves esztendőben). Rendes sorvetést kíván s kapás művelést. Sortavolsága 30—40 cm., igen jókor vetendő, mint általában a hüvelyeseket, kivéve természetesen a paszulyt, mely hideg földben ki sem kel, ha dér éri, akkor meg elfagy. A lóbabó mag-

jaból sok vetőmag kell, itt ugyan határoz az is, hogy kis vagy nagy szemű lóbabót vetünk-e? Számítunk rendszeren 150—200 liter. Csapadekduz klima a latta termés biztos és jól fizet. Magját áztatva vagy darálva értékesítik, mint igen jó abraktakarmányt. Könnyen vethető eke után is s elég mély földtakarót kibír. A borsó és lencse természetesen sokkal ismertebb, mintsem hogy hosszabban kellene vele foglalkozni, mindkettő néhol sokat szenved azszizsiktól; ilyenkor érdemesebb volna helyettök egyéb hüvelyes növényt termelni, melyet a zszizsik nem bánt. Ujabbban kezdik a tavaszi borsót is vetni zöld takarmánynak keverten.

A paszuly legismertebb valamennyi közt, leginkább elterjedt kerti s mezei növényünk. Rendszeren mint „köztes“ növény termeltetik, habár érdemes volna vele külön is foglalkozni, amennyiben a szép fehér babot külföldre is mindenkor jól el lehet adni, miért is nagybani természetesen mindig könnyű fővesű fehér babot használunk. A dusan trágyázott talajt mindig meghalálja s különösen a szuperfoszfát és gipsz keverékkeli trágyázás után óriási terméseket ad.

Piaczi árak.

Nagy-Lyed, 1897. július 18.

Buza legjobb	1	véka	120
„ közészerü	„	„	105
Kétszeres legjobb	„	véka	1—
„ közészerü	„	„	95
Rozs legjobb	1	„	90
„ közészerü	„	„	85
Zab legjobb	„	„	70
„ közészerü	„	„	65
Kukorleza (tengeri)	„	„	80
Burgonya idej termés	„	„	80
Széna legjobb	egy szekér	„	410
Szalma legjobb	„	„	250
Bikkfa 1 köbm. keresztirakás nélkül, 1 m. hosszú	„	„	350
Cserfa 1 „	1 „	„	250
Tölgyfa 1 „	1 „	„	350
Faszén kemény	egy hektoliter	„	180
Marhahús	1 kilogramm	„	40
Sertéshús	„	„	48
Szalonna	„	„	72
Disznózsír	„	„	80
Vörshagyma	„	„	—
Fokhagyma	„	„	—

Csarnok.**A győzelem.**

— Irta: Sallak Róza. —
(Folytatás.)

A szögletben egy kosár szép nyári alma és körte volt, s a leány nem titkolta el, hogy fel van tartva; Jenőnél ügyetlenebb is észre vette volna.

— Most feltartom, ugy-e? . . .

— Oh nem! majd segítnek apámék . . .

— Engedje meg, kisasszony, segítsék én; s azzal már a csákót ledobta kezéből, s a csodálkozó leány előtt elhaladva, mosolyogva kérde:

— No, melyikhez fogjunk előbb?

Zsófia egy perczig állt, de aztán az egyszerű gyermek elueveté magát:

— No jó, segítsen. S oda térdelt az egyik üres kosár elé: szénát tett az aljára, egy rend gyümölcsöt, s megint szénát, míg belett csomagolva az egész.

Milyen kedves multság volt ez; a gróf adta a szép, piros almákat, s ha szelesen leejtett vagy egyet, a lány a körmére ütött. Jenő pedig mindig megcsókolta a szép gyermek kezét.

Minden kézcsokra hangosan nevetett ez; hogyne? ugy szurt a fiatal ember bajusza! aztán Molnár neki soha sem csókolt kezét.

Olyan megkapó, olyan új volt Jenő előtt ez a kis erdei vadvirág. Oh, hogy megirigyelnék a városi kisasszonyok öde. gyermekleiket! nem volt abban semmi erőltettség, amit mondott; beszélt, mint egy gyermek, vidáman, kedélyesen.

Szép hajfonatai a földet separték, amint ott térdelt; hófehér nyaka kivillagott ruhája fodrából, amint a kosár fölé hajolt. Kaczagó ajkát, mosolygó szeméit lehetetlen volt hidegen nézni, de a mi kaland-hősünk sokkal nemesebben gondolkozó volt, hogysem meg merté volna a leányt bántani azzal, hogy szép ajkait lezárja egy csókkal: hagyta csevegni tovább.

Annaira belemélyedtek munkájokba, hogy észre sem vették az ajtón bejövő két ferfit; a vizsla oda ment, megnyalta a térdelő leány haját, körülszaglászta az idegent, s vígan lóbaszta farkát, tetszett neki a vendég.

Jenő felemelkedett, érezte, milyen nevetéses lehetett a térdelő leányka mellett.

Mit feleljen, ha kérdezik, mi járatban van?

— Eh Jenő találd fel magad! — s nem várva míg azok tudakozódnak, ő kezdett beszélni:

— Régen várok . . .

— Sajnáljuk — felelt Molnár helyett Berger. — Mivel szolgálhatunk? szomjas talán az ifju ur? csodálatos, az öreg visszamlékezett a reggeli kifogásra, de Berger arcza nem azt árulta el; csak beszélt a jó öreg minden czélzás nélkül.

Molnár figyelni kezdett, tehát ez az ur már ismerős itt; s milyen bizalmas együttletben kapta. A lány szép szeméi csalják ide. De már ezentul nem marad el ennyi ideig.

Mostanig bezzeg bent volt a lány, s hogy ök haza jöttek, kisurrant; olyan gyanakvólag kérde: — Hogy mivel szolgálhatnak? . . . S Jenő merészen szembe nézett, hisz ártatlan füllentés volt, nem kellett pirulni érte.

— Hogy miért jöttem? . . . no, ni majd kihagyjuk! Ami azt illeti, nem is bánta volna. de az erdész várt; beszélni kellett.

— Hatalmas anyarókat vertünk fel a reggel, lejár a faluba, kárt tesz, el kell fogni.

— Csak ennyi? . . . különös, nyáron nem szoktak lejárni; az erdész nem volt megelégedve, gyanusan nézegeté Jenőt, ennek már nem volt miért időznie, mehetett.

A két férfi az ajtón kívül kísérté. a leány nem volt sehol látható. Végre, amint indult, jött a konyhából, hozva a levest; meghajlott a gróf fele, hisz csak egyszerű erdészleány volt, tennie kellett, s Jenő kardját kihuzva, tisztelgett neki, mint egy hercegnőnek.

Komor ránczokba huzódott Molnár homloka, az öreg rossz szemű volt, nem látta; a lány látta, de nem kérdezte, miért. Sokszor volt ilyen. A helyett beszélt a holnapi utjaról; örült is egy kicsit, hogy látja néjét, s haza hozhatja Jánoskát, a kis fiut.

Ebéd végeztével végre elsimultak Molnár arczáról a redők; kiültek a fák alá, az öreg aludt, a gyermek Zsófia odadült vőlegénye karjaiba. Ez simogatta szép aranyhaját, a gyermek szerette, ha dédelgették; a szép ajkakat szokszor csókolta meg a vőlegény, a gyermekben föleredt a lány, elpirult, s elrejtette arcát, aztán nem hagyta, hogy többet a fejére tegye a kezét Molnár. Elfutott, s a komoly férfi megvárta, míg jó távol volt a lány, s akkor néhány hatalmas lépéssel utólérte; most már büntetésül oda kellett tartani ajkait csókra.

Elfelejték Jenőt, csak este említé Zsófia, hogy milyen szeretetre méltó kedves ember.

Molnár örült, hogy Zsófia holnap megy, ő sem tudja, miért örül most ennek, pedig máskor napokig bánkodott.

Az ifju tiszt lassu lépéssel haladt előre, valami olyan édes zsbongás járta át; valóban e naiv, egyszerű leánya tehetett lelkére benyomást? ha összehasonlítja saját köre leányaival: igen, ott hiába kereste ezt a természetes báj, csupa affektálás, tetetés, vagy talán azért véli oly kedvesnek, mert tiltott, sokféleképpen az... oh, a szív nem emel a rangból választalat, de a lány nem szabad... ez már baj.

Ugy csengett, bongott valami belsejében, a völgyből is mélabus harangzugas tört felé; úgy összeharmonizált a hang lelkével.

Augusztus 15-ike. Egy nappal több, mint mikorra Plump Ada temetése kitüzve volt. Hiába! A rokonok későre érkeztek, a legutolsó vonat hozta a reménybeli völegényt. Igen, azt hitte a család, hogy majd rászánja magát a lány, e frigyhez nyujtani kezét, ami mindnyájoknak óhajta volt.

Csodálatos tengeren tuli virágokat hozott a szívében mélyen sujtott férfi magával, tele szórták vele az egész koporsót. Akkor este, mikor Lénárd elbucuzott a drága halottól, rá tették az üveg tetőt, azóta nem nyitotta fel senki; az ujon jött kívánatára fölemelték. A négy nap óta meghalt arca megtartotta a nyugodt, boldog kifejezést, mintha nem is halott lenne, mintha csak pihenőre hajtotta volna szép fejét.

A kastélyba tért Jenő nagy sürgést, torgást talált, a temetésre menésre való előkészületek tétettek meg. A főbejárat előtt könnyű, nyitott hintó állott. A lovászok a tisztek lovait jártatták. A csarnok ajtaja előtt állottak Arthur és Lenkey teljes díszben. Arthur, amint Jenőt meglátta, intett neki, hogy siessen, a minden perczen lejöheto Béla és Lélia ne várokozzanak. Amint Jenő elhaladt mellettük, nem kerülte el figyelmét Lenkey komor arca; tehát ez nem aludta ki magát. Arthur is rossz kedvűnek látszott. Nála is hiányzott a hangulat, holott ő olyan hangulatteljes volt mindig. Vajjon Lia és Béla hogy érzik magukat?...

Na de hát ami azt illeti, temetésre nem is szoktak hangulatteljesen menni.

Pár perc mulva kilépett Jenő, a segédkező inas csodálkozott szörnyen, hogy hová lett a hangja az ifju urnak; hisz a reggel olyan kedélyes volt; de már abban ő is egyetértett velök, hogy temetésre nem szoktak kacagó szemekkel menni.

Jenő oda csatlakozott a többiekhez; mindhármukon fénylett az öltözet; pár percczel később meglepetve látták, hogy Béla is teljes őrnagyi díszben van.

Lélia alig érintve Béla karját, jött lefele. A három tiszt főlebbvalójának tisztelgett, Lenkey kissé meghökkenve; nem tudta, hogy Béla még mindig katona.

Hogyan magyarázhatja meg a föl sem vevést a sértésre, kétszer egymásután, s úgy sértette, hogy ha a férfi nem is, a katona elégtételt kellett volna, hogy vegyen.

Gyáva lenne? ... s amint Lélia lesütött szemét fölveté, találkozott tekintete Lenkey villogó szemével. Kiolvasta a nő, mit gondolt, ez, halvány arca visszaadni látszott a kérdést... gyáva lenne?

Arthur segíté fel nővérét, Béla melléje állt, az utánok jövő János igazított még egyet-mást; végre lassu gördüléssel megindult a hintó, a három tiszt is nyeregbe pat-

tant. A négy nap óta pihent tüzes lovak prúszkölve, ágaskodva röpiték a könnyű kocsi; az utánok jövő lovak nyertettek, vihánczoltak, míg a távolság mind nagyobb, a hang mind eihalóbb lett. Még sokáig utánuk nézett a komornyik.

Az emeletről lejövö, kefeseprúkkal, tollseprűvel fölfegyverkezett Rika halk lépteit nem vette észre; a szobalány háta mögé lopózkodva, végigsiklandozta a méltóságos komornyik pofaszakállát a tollseprűvel; de, csudálatos, ma ennek sem volt hangulata, hagyta futni a lányt: nem ment utána.

(Folytatása következik.)

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru-gyár részvénytársaság.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru-gyár részvénytársaság könyvnyomdájában.

Selyem-damasztok 65 krtól 14 frt 65 krig méterenkint — valamint fekete, fehér, színes **Henneberg-selyem** 45 krtól 14 frt 65 krig méterenkint, sima, esikos, koezkázott, mintázott, damaszt stb. (mintegy 140 különböző minőség, 2000 szin és mintázatban, stb.) a megrendelt árukat **postabér- és vámmentesen a hához szállítva, mintákat postafordultával küldik: HENNEBERG G. (es. és kir. udvari szállító) selyemgyár a i Zürichben.** (Svájzban czimzett levelekre 10 kros, levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó) Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. (5)

The Continental
Bodega Company.
Valódi hamisítatlan
külföldi borok

- Portbor.
- Sherry.
- Madeira.
- Marsala.
- Malaga.

Tarragona s.a.
Legjobb
bevásárlási forrása

Raktár:
Nagy-Enyeden
Winkler János
urnál.

1168 1—20

Sz. 2618—897.

Pályázati hirdetés.

Alsófehér vármegye marosújvári járásában az ispánlakai **körjegyzői** állomás lemondás folytán megüresedvén, arra pályázatot nyitok.

A kör Ispánlaka, Elekes, Oláh-Tordos és Oláh-Szilvás községekből áll. 2837 lakossal, az állomás jövedelme pedig: 512 frt 43 kr körjegyzői, 80 frt közgyámi fizetés, 44 frt 99 kr lakbér és 21 frt irodaátalány. továbbá a magán-

munkálatokért szabályrendeletileg megállapított díjak.

Pályázók felhivatnak, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 6. §-ában előirt képzettségükről, hadkötelezettségükről és jelenlegi alkalmazásukról szóló pályázati folyamodványukat alóirt főszolgabíróhoz **f. évi augusztus hó 6-ig** adják be, mert az ezután beérkezett pályázatot figyelembe venni nem fogom.

A választást **folyó évi augusztus hó 9-én d. e. 9 órakor Ispánlakán** a körjegyzői irodában fogom megtartani.

A járási főszolgabírótól.

Maros-Ujvárt, 1897. július hó 18-án.

Bójtke Kálmán,

főszolgabíró

1169 1—3

Szám 878, 1021, 1022, 1023, 1024.

II. 897.

Hirdetmény.

Alsófehér vármegye közigazgatási bizottsága folyó év június hó 9-én és július hó 14-én tartott üléseiben 862, 1042, 1043, 1045 és 1046. számok alatt hozott határozataival a következő munkálatokat engedélyezte:

1. A tövis-csáklya-alsógáldi törv. hat. közuton: Diomál Benedek és Alsó-Gáldon fennálló 3 hid helyreállítását 736 frt 16 kr.

2. A tövis-vizaknai törv. hat. közuton Vizaknán a Vizapatakon levő hid újból építését 2192 frt 87 kr.

3. A drassó-bervei törv. hat. közuton Vingárd községben a „Ripa“ árkon levő hid újból építését és a csatlakozó uttest helyre állítását 1345 frt 84 kr.

4. Az abrubbánya-verespataki törv. hat. közuton 2 hid, továbbá támfalak és zárgátok újból építését 7435 frt 08 kr.

5. A hegyaljai törv. hat. közut sárdi szakasza kiépítését 3056 frt 92 kr költség-összeg erejéig.

A fentemlített munkálatok foganatosításának biztosítása czéljából az **1897. évi július 29-ik napjának d. e. 9, 10, 11, 12, és 12 óráiban** a nagyenyedi m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költség után számítandó 5%-nyi bantpénzzel ellátott zárt ajánlataikat **minden munkára külön-külön boríték alatt** a kitűzött nap d. e. 9 órájáig a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgó munkálatokra vonatkozó műszaki műveletek és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti hivatalnál, a rendes hivatalos órákban, naponkint megtekinthetők.

Kelt Nagy-Enyeden, 1897. július 14.

Albert Iván,

hiv főnök.

1167 2—2

Iroda: Főtér 38. sz.

Telefon-sz. 5. és 6.

NAGYENYEDI
KÖNYVNYOMDA és PAPIRÁRUGYÁR
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Rendkívül gazdag és modern felszerelésénél fogva képes minden hasonló vállalattal versenyezni úgy a munkák olcsó árai, mint azok izlées kiállítása tekintetében.

Jelszava: Csekély haszon mellett nagy forgalom.

A „Közérdek”
 egyike a környék legelterjedtebb lapjainak s mint ilyen, hirdetések közlésére kiválóan alkalmas.

Ujdonságok
 mindig nagy választékban.